

предоставление финансовой помощи через гранты и льготные кредиты, организацию образовательных программ, стажировок и мастер-классов по предпринимательству, а также налоговые льготы для молодых предпринимателей. Особое внимание уделяется развитию предпринимательства в сельских районах и малых городах. Для этого запускаются специальные программы и инициативы, направленные на обучение и поддержку, а также на создание благоприятной бизнес-среды для молодых предпринимателей. В ярды таких программ входит государственная программа поддержки и развития бизнеса «Дорожная карта бизнеса-2025» [4].

Кроме того, проект «Первое рабочее место» организация по трудоустройству осуществляется для безработных не старше 35 лет и не имеющих опыта работы, а также проект «С дипломом - в село!» [5].

В результате изучения различных источников мы пришли к выводу, что молодежное трудоустройство и предпринимательство является одной из ключевых задач для обеспечения стабильного экономического и социального развития страны. Несмотря на вызовы и препятствия, существующие на пути молодежи, эффективные меры государственной поддержки и развитие предпринимательской активности могут существенно способствовать их успешной интеграции на рынок труда и созданию благоприятной среды для развития собственного бизнеса. Поэтому важно продолжать правительству принимать активные меры по созданию благоприятных условий для молодежи, чтобы обеспечить им уверенное будущее и возможность вкладывать свой потенциал в развитие страны, обеспечивая им доступ к образованию, поддержку в начале карьеры и помощь в развитии инновационных идей и проектов. Следует сделать акцент на объединение опытных предпринимателей для обмена и помощи молодому поколению, для развития их бизнесов и поддержки, также развитие системы профориентации. Молодые люди часто не знают, какую профессию выбрать, для развития системы профориентации необходимо создавать центры профориентации, проводить профориентационные мероприятия и предоставлять молодежи информацию о профессиях и рынке труда. Вместе с тем нужно расширять взаимодействие предприятий с учебными заведениями во всех регионах страны, где подростки смогут наработать опыт работы и навыков во время каникулярного периода, ведь не все готовы переезжать в другой город или регион для обучения.

Литература

1. Официальные отчеты и документы правительственных органов и агентств по вопросам молодежной политики, трудоустройства и предпринимательства. <https://finprom.kz/ru/article/dva-iz-pyati-bezrabotnyh-molodyh-lyudej-ishut-rabotu-ot-tryoh-mesyacev-do-goda>
2. Молодежь на рынке труда <https://www.vestnik-kafu.info/journal/11/401/>
3. Социальная защита молодежи <https://stud.kz/ru/referat/show/31561>
4. Программы для поддержки молодежного трудоустройства и развития предпринимательства <https://eljastary.kz/ru/opportunities/programs/>
5. Программы государственной поддержки молодежи <https://tsnik.kz/vopros-otvet/254999/>

Адамбай А.Д., Батыралина А.Д., 3 курс (Қарағанды Бөкетов Университеті)
Ғылыми жетекші – аға оқытушы Ескендір Н.Н.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫН ЦИФРАНДЫРУДАҒЫ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ ЖҰМЫССЫЗДЫҚ

Қазақстанды цифрандыру контекстіндегі технологиялық жұмыссыздық тақырыбы дәстүрлі еңбек нарығын әлеуетті өзгерте алатын цифрлық технологиялардың қарқынды дамуына байланысты ғалымдардың да, мемлекеттік органдардың да назарында. Цифрлық

қоғамға көшу жағдайында жұмыс процестерін автоматтандыруды арттыру, ІТ және цифрлық технологиялар саласындағы білікті мамандарға сұраныстың артуы, сондай-ақ қол еңбегін қажет ететін жұмыс орындарына қауіп төндіру сияқты жаңа сын-қатерлер туындайды.

Қазақстан әлемдік цифрлық экономикаға белсенді интеграциялануға ұмтылатын ел ретінде еңбек ресурстарын нарықтың жаңа талаптарына бейімдеу проблемасына тап болады. Бұл цифрландырудың Қазақстандағы еңбек нарығына әсерін талдау, технологиялық жұмыссыздықтың ықтимал тәуекелдерін анықтау және халықты жаңа технологиялық сын-қатерлерге дайындау стратегияларын әзірлеу маңызды екенін білдіреді.

Осылайша, Қазақстанды цифрландыру жағдайында технологиялық жұмыссыздық тақырыбын зерделеу және талқылау еңбек пен экономика әлеміндегі ағымдағы және болашақ үрдістерді түсіну үшін өте өзекті және қажетті болып табылады.

Бұл мақаланың мақсаты цифрландырудың Қазақстандағы еңбек нарығына әсерін талдау және технологиялық жұмыссыздықтың ықтимал себептері мен салдарын анықтау болып табылады.

Технологиялық жұмыссыздық - бұл өндірісті автоматтандыру, адам еңбегін алмастыратын жаңа технологиялар мен механизмдерді енгізу нәтижесінде пайда болатын жұмыссыздық түрі. Жұмыссыздықтың бұл түрі адам еңбегіне қарағанда тапсырмаларды тезірек, арзанырақ және дәлірек орындай алатын машиналар мен компьютерлердің тиімділігіне байланысты жұмыс орындары артық болған кезде пайда болады. Технологиялық жұмыссыздық елеулі әлеуметтік-экономикалық зардаптарға әкелуі мүмкін және халықты еңбек нарығындағы өзгерістерге дайындау үшін ойластырылған шешімдерді қажет етеді.

Технологиялық жұмыссыздықтың түрлері:

- қол еңбегін автоматтандырылған жүйелермен алмастыру: мысалы, роботтар мен машиналар бұрын адамдар орындаған тапсырмаларды орындай алатын өндірісте.

- цифрлық трансформация және кеңсе жұмысын автоматтандыру: бағдарламалық шешімдер мен жасанды интеллектті енгізу қызметкерлердің санын азайту арқылы жұмыс орнындағы өнімділіктің артуына әкелуі мүмкін.

- интернет-сауда және электрондық коммерция: интернеттегі сатып алулардың өсуі дәстүрлі бөлшек саудада жұмысшылардың қысқаруына әкелуі мүмкін.

- адамға қызмет көрсету қызметтеріне сұраныстың төмендеуі: өзіне-өзі қызмет көрсету және роботтық жүйелер сияқты технологиялар техникалық қызмет көрсету персоналының қажеттілігін төмендетуі мүмкін.

- білім беруді трансформациялау: жаңа білім беру технологиялары мен онлайн оқыту білім беру саласындағы кадрларға қойылатын талаптарды өзгерте алады, бұл персоналды қайта даярлау және осы саладан кету қажеттілігіне әкелуі мүмкін.

Цифрландыру жағдайындағы Қазақстандағы технологиялық жұмыссыздық көптеген елдердің алдында тұрған күрделі проблеманы білдіреді. Цифрлық технологияның дамуымен, автоматтандырумен және өндірісте роботтарды қолданумен көптеген дәстүрлі жұмыс орындары артық болып, жұмыссыздар санының көбеюіне әкеледі.

Сондай-ақ, Қазақстанда технологиялық жұмыссыздықтың өсуі байқалады, әсіресе біліктілігі төмен адамдар арасында, олардың кәсіптері процестерді автоматтандыруға байланысты аз сұранысқа ие болады. Бұл мемлекет үшін де, еңбек нарығының жаңа жағдайларына бейімделуге мәжбүр болған жұмысшылар үшін де қиындықтар туғызады.

Қазақстандағы технологиялық жұмыссыздықтың салдарын жеңілдету үшін мақсатты шаралар қабылдау қажет, мысалы:

- жаңа цифрлық салаларда жұмыс істеу үшін жұмыс күшін қайта даярлау және оқыту.

- Кәсіпкерлікті қолдау және ІТ және цифрлық экономика секторын дамытуды ынталандыру.

- цифрландыру салдарынан жұмысынан айырылғандарға қолдау бағдарламаларын әзірлеу.

- цифрлық экономикаға көшуге ықпал ететін және жұмысшылардың мүдделерін қорғайтын саясат пен заңнаманы құру.

Жалпы, Қазақстандағы технологиялық жұмыссыздыққа қарсы күрес мемлекеттің, бизнестің және білім беру мекемелерінің кешенді көзқарасы мен бірлескен күш-жігерін талап етеді.

Қазақстанда цифрландыру жағдайында технологиялық жұмыссыздықты еңсеру жөніндегі шараларды ұсыну үшін мынадай мүмкіндіктерді қарастыруға болады:

- біліктілікті арттыру: автоматтандыру және цифрландыру салдарынан мамандықтары өзектілігін жоғалтқан жұмысшылар үшін біліктілікті арттыру және қайта даярлау курстары мен бағдарламаларын ұйымдастыру.

- кәсіпкерлікке жәрдемдесу: өз бизнесін жаңа салаларда бастағысы келетіндерге тәлімгерлік, консультациялар және қаржылық қолдау бағдарламалары арқылы кәсіпкерлік қызметті қолдау және ынталандыру.

- жаңа жұмыс орындарын құру: болашақта жұмыс күшіне сұраныс өсетін инновациялық салалар мен технологияларды дамытуды ынталандыру.

- цифрлық дағдыларды оқыту: адамдарды цифрлық экономика жағдайында жұмысқа дайындау үшін халықтың барлық санаттары үшін білім беру бағдарламалары мен цифрлық дағдылар курстарын енгізу.

- жұмысқа орналасуға жәрдемдесу: автоматтандыру және цифрландыру салдарынан жұмысынан айырылған адамдар үшін жұмысқа орналасуға жәрдемдесу бағдарламаларын әзірлеу, соның ішінде жаңа жұмыс орнын табуға көмектесу және мансаптық жоспарлау бойынша кеңес беру.

Бұл шаралар Қазақстанда цифрландыру жағдайында технологиялық жұмыссыздықты еңсерудің тиімді құралы бола алады.

Қазақстандағы цифрландыру жағдайындағы технологиялық жұмыссыздық өзекті мәселе болып табылады, оны экономика мен технологиялардың ағымдағы даму үрдістерін ескере отырып шешу қажет. Цифрлық технологияларды пайдаланудың артуы және процестерді автоматтандыру еңбек нарығындағы өзгерістерге әкеледі, бұл белгілі бір салалардағы жұмыссыздықтың артуына және белгілі бір мамандарға сұраныстың төмендеуіне әкелуі мүмкін.

Технологиялық жұмыссыздықтың жағымсыз салдарын жеңілдету үшін қызметкерлерді қайта даярлауды және олардың біліктілігін арттыруды қолдау, халықтың цифрлық дағдыларын дамытуды ынталандыру, цифрлық экономика және инновациялар саласында жаңа жұмыс орындарын құру сияқты тиісті шаралар қабылдау қажет.

Сонымен қатар, еңбек нарығындағы қазіргі жағдайға талдау жасау, өзгерістерді болжау және технологиялық жұмыссыздықтың жағымсыз салдарын азайту үшін алдын-ала шаралар қабылдау маңызды. Мемлекеттің, бизнестің және білім беру мекемелерінің кешенді көзқарасы мен бірлескен күш-жігері арқылы ғана цифрландыру сын-қатерлерін ойдағыдай еңсеріп, Қазақстандағы еңбек нарығының тұрақты дамуын қамтамасыз етуге болады.

Әдебиеттер

1. Волков А. М., Сейткалиев Р. М. Технологическая безработица и безусловный базовый доход // РСМ. 2021. №4 (113). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tehnologicheskaya-bezrabortitsa-i-bezuslovnyy-bazovyy-dohod> (дата обращения: 07.02.2024).

Айтбаева А.А., 2 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекші – э.ғ.к., қауымдастырылған профессор Райханова Г.А.

ҚАЗАҚСТАНДА ІТ ТЕХНОЛОГИЯЛАР САЛАСЫН ДАМЫТУ ЖАҒДАЙЛАРЫНЫҢ ӨСУ БОЛАШАҒЫ

Қазақстан соңғы жиырма жыл ішінде жоғары технологияларды белсенді түрде дамытып келеді. Сонымен цифрлық трансформация жолымен жүріп келеді. Цифрландыру мемлекет пен